

Weekendavisen



UFO

Hvad sagde jeg? Bo Bjørnvig om et liv med flyvende tallerkner.

IDEER FORSIDEN

Boldbegavet

Fodboldens drama fortælles af de største forfattere. EM-fest i Bøger.

BØGER SIDE 4-6
KULTUR SIDE 4





Blåtlagt

Henrik Gade om, hvorfor blå hjerner tænker bedst.

SAMFUND SIDE 5

FREMDRIFT ■ Miljøpartier erobrer minister- og borgmesterposter som aldrig tidligere. Men kan de fuldføre forvandlingen fra partier for velstillede økohumanister til egentlige folkepartier? Meget vil afhænge af valget i Tyskland, hvor De Grønne kaprer borgerlige vælgere.

Grøn front

JOAKIM JAKOBSEN
OLE NYENG
JESPER VIND

Den kroatiske hovedstad, Zagreb, festede sidste fredag, da den 39-årige miljøaktivist og grønne politiker Tomislav Tomasevic blev indsat som byens overborgmester efter en valgsj, der gav ham to ud af tre stemmer. Tomasevic plejede at stille sig i spidsen for protesterne, når forgængeren, Milan Bandic, fyldte den central-europæiske kulturperle med nye indkøbscentre og parkeringskældre. Nu får han selv ansvaret – som det første eksempel på, at en grøn politiker også kan stige til tops i Central- og Østeuropa, hvor miljøspørgsmål sædvanligvis ikke har førsteprioritet. Tomasevic følger sig til rækken af grønne politikere, der i de seneste år har kunnet iføre sig borgmesterkæder i europæiske storbyer – Dublin, Amsterdam, Bordeaux, Lyon, Marseille, Strasbourg, Köln, Bonn, Aachen, Hannover, Freiburg, Innsbruck har nu alle grønne overborgmestre. Med det resultat, at storentreprenørernes cementblandere køres i garagen, parkeringsafgifterne får et gevaldigt løft, mens cykelstinet, parkarealerne, fodgængerzonerne og taghaverne breder sig. Ikke nok med det – i seks europæiske lande sidder grønne partier nu i regering: Finland, Sverige, Irland, Belgien, Luxembourg og Østrig, ganske vist som juniorpartnere. 11 ud af Tysklands 16 delstater har grøn regeringsdeltagelse. Ved europaparlamentsvalget i 2019 fik den grønne gruppe en fremgang fra syv til ti procent og har nu 73 mandater. Den grønne fremmarch i store dele af Europa er ofte på bekostning af socialdemokratiske eller socialistiske partier, der synes at have mistet kontakten med vælgerne på kontinentet, med Danmark som en af de få undtagelser. Trods fremgangen vil Philippe Lamberts, co-formand for den grønne gruppe i EU-Parlamentet, der også tæller danske SF, det tjekkiske piratparti og catalanske nationalister, endnu ikke høre tale om, at en grøn paneuropæisk bevægelse kan udfylde det tomrum, socialdemokraterne efterlader. »Det er, hvad jeg håber på, men vi er der ikke endnu,« siger Philippe Lamberts. »Den grønne bølge har foreløbig mest ramt Nord- og Vesteuropa. Vi mangler endnu en solid fremgang i det sydlige og østlige Europa.« Lamberts uddyber: »De Grønne opfattes i syd og øst stadig som et decideret miljøparti. I Sydeuropa er det sociale spørgsmål, folk går op i, problemer som ungdomsarbejdsløshed og stigende ulighed, og her anses vi ikke for at have et seriøst bud på en løsning. I Central- og Østeuropa, der så længe var under kommunistisk styre, har man ventet på at nyde frugterne af den vestlige model, og så kommer vi og siger, at de vestlige forbrugersamfund ikke er bæredygtige. Vi er for den første frie generation af østeuropæere dem, der ødelægger festen. Så os gider de ikke høre på.« De Grønnes større indflydelse har allerede vist sig i EU i form af en ekstraordinært ambitiøs europæisk *Green Deal*, som kommissionsformand von der Leyen står i spidsen for med et EU-budget, hvor 30 procent er øremærket klimabeskyttelse. Men Lamberts anerkender, at De Grønne må udvide sortimentet i butikken, hvis man vil tiltrække vælgere ud over byernes middelklasse og blive et egentligt folkeparti.

»Der har været en opfattelse af, at vi grønne ikke rigtig går op i, hvordan den almindelige befolkning klarer sig, men kun i miljø og klima. Og det er rigtigt, at hvis man gør ting på en mere bæredygtig måde, koster det ofte mere. Så hvis vi skal sikre, at alle er med på den grønne omstilling, kræver det også økonomisk omstilling. Ellers får vi et fænomen som De Gule Veste i Frankrig.« Nu venter Lamberts og hele den grønne bevægelse spændt på forbundsdaysvalget i Tyskland til september. CDU/CSU og De Grønne ligger side om side i meningsmålingerne, dog med en lille føring på et par procentpoint til de kristelige unionspartier i de seneste målinger. »Valget i Tyskland kan blive det afgørende *boost* for den grønne bevægelse i hele Europa,« siger Lamberts. »Hvis ting går, som vi håber, vil De Grønne tage del i den næste tyske regering. I så fald ikke som juniorpartner, men som en fuldstændig ligestillet partner, også selvom partiet ikke får kanslerposten. De Grønne vil blive de nye *shining stars* i europæisk politik.«

FRA ROMANTIKERE TIL REALISTER

De tyske Grønnes vej til den nuværende nøgleposition har været usædvanlig kringlet. Partiet kom til verden i 1980 i Europas mest skovlede og naturromantiske land, hvor man dengang frygtede, at fremtiden ville blive ødelagt af syreregn, skovdød, atombomber og radioaktivitet. Det var en tid, hvor gamle ungdomsoprørere var blevet voksne, men stadig båret af utopistiske og pacifistiske idealer. Man kaldte sig »antiparti-parti« og spændte fra det yderste venstre til økookonservative, der kunne samles under partistoganet: »Økologisk, socialt, basisdemokratisk og ikkevoldeligt.« En af de analytikere, der har fulgt partiets udvikling tættest, er Ulrich Schulte fra venstrefløjsavisen taz. Han har netop udgivet bestselleren *Den grønne magt – hvordan økopartiet vil forandre landet*. Den beskriver, hvordan lederne Annalena Baerbock og Robert Habeck har gjort op med partiets konfrontatoriske og radikale image og går forsigtigt til værks med de små klimaskridts politik. Vi spørger Schulte, hvordan det er lykkedes det nye lederskab at appellere stærkt til borgerlige miljøer? »Da Baerbock og Habeck overtog i 2018, henvendte de sig til hele samfundet, ikke kun miljønicher. De gemte besserwisseriet væk og brugte et klart, indbydende sprog. På den måde lykkedes det dem at placere De Grønne meget bredt i det politiske landskab.« Samtidig har den tyske *zeitgeist* ændret sig. I dag bliver klimaet betragtet som et vigtigt spørgsmål af store dele af befolkningen. »På grund af flere år med sommertørke i Tyskland er klimakrisen blevet håndgribelig for alle. Det gavner De Grønne,« tilføjer Schulte. Han forklarer, at man målrettet har revideret partiprogrammet, så en koalition med de konservative CDU/CSU nu er et realistisk scenario. »Hvis en sort-grøn koalition (sort er CDU/CSUs farve, *red*) dannes efter valget, vil den få ét hovedprojekt: den økologiske omstrukturering af økonomien, som begge partier ønsker. Men De Grønnes program er også på flere andre områder blevet kompatibelt med konservativ politik. I dag opfordrer økopartiet for eksempel til, at politiet bliver bedre udrustet.« Det er den tyske analytikers overordnede vurdering, at partiet i dag »kombinerer konservative, liberale og venstreorienterede elementer,« men samlet set må betegnes som et »centrum-venstreparti«. Hvis der er et sted, hvor man i praksis kan observere forvandlingen af De Grønne, er det i den store sydvestlige delstat Baden-Württemberg. Her har De Grønnes Winfried Kretschmann været ministerpræsident siden 2011 og regerer nu i en koalition med CDU som juniorpartner. 73-årige Kretschmann, hvis rødder er den økolibertære ideologi, optræder gerne som en humoristisk, dialektaltalende landsfaderfigur. Han står for grøn pragmatisme, der skal sikre, at Ba-

den-Württemberg fortsat er hjemsted for Porsche, Mercedes-Benz og Bosch og tusind andre industrivirksomheder, som dog skal omstille sig til mere bæredygtighed. Efter ti år med Kretschmann oplever indbyggerne, at de stadig bor i en af EUs mest velstående regioner. Østrig er et af de lande, der allerede har et grønt parti i den nationale regering. Her har kansler Sebastian Kurz fra det konservative ÖVP siden 2020 regeret med De Grønne som juniorpartner. Partiet blev dannet i 1986 som en sammenslutning af det konservative Østrigs Forenede Grønne og det venstreorienterede Østrigs Alternative Liste. Fusionen sikrede straks en repræsentation i parlamentet i Wien, og ved valget sidste år kom gennembruddet med støtte fra 14 procent af østrigerne. Peter Filzmaier, professor i østrigsk politik ved Donau-universitetet i Krems, fortæller, at mange iagttagere tager fejl, når de kategoriserer De Grønne som et entydigt rødt parti. »De Grønnes vælgere er meget mere konservative, end det generelt bliver portrætteret. Gennem årene er mange skuffede borgerligt-liberale vælgere skiftet fra det konservative ÖVP til De Grønne,« understreger Filzmaier. Da partiet trådte ind i regeringen i januar 2020, blev det spået, at den østrigske model kunne blive en prototype, der kunne bruges i Tyskland, hvor man også var begyndt at overveje en koalition mellem konservative og grønne. Det så i starten ret løfterigt ud i Wien: Koalitionsaftalen mellem ÖVP og De Grønne fik prædikatet »det bedste fra begge verdener«. Mens de konservative fortsat kunne føre en stram udlændingepolitik, fik De Grønne ansvaret for miljøpolitiske områder og med ganske store budgetter. Men så kom coronapandemien to måneder senere: »Regeringens arbejde har lige siden været præget af pandemien og krisestyring. De økonomiske og sociale konsekvenser af corona har gjort det uklart, hvilke midler der er tilbage til den grønne dagsorden,« forklarer professor Filzmaier. Professoren peger også på, at østrigerne dybest set er meget splittede, når det kommer til de grønne budskaber og klimabevidstheden. I flere undersøgelser omtaler over 90 procent af østrigerne sig som »miljøbevidste«, men den daglige adfærd ændres dog ikke i overensstemmelse hermed. Filzmaier remser op: »Cirka to tredjedele af borgerne hævder, at de på grund af miljømæssige overvejelser rejser mindre eller anderledes, end de plejede, men det er kun cirka halvdelen af østrigerne, der faktisk laver en konsekvent affaldssortering. Og kun en fjerdedel ønsker at ændre deres spisevaner til fordel for miljøet. Der er stadig en stor forskel mellem ambition og virkelighed.« Men der er en anden ting, der alligevel får alpelandet til at fremstå som et grønt Shangri-La: Det var her, at man i 2016 valgte Europas første grønne præsident, Alexander Van der Bellen. Han er pensioneret økonomiprofessor, der har gjort sig bemærket ved at kæmpe for LGBT-rettighejder og fri hash, og som siger, at han har forvandlet sig »fra en arrogant antikapitalist til en generøs venstreliberal«.

Vi er for den første frie generation af østeuropæere dem, der ødelægger festen. Så os gider de ikke høre på.

PHILIPPE LAMBERTS
Co-formand for EU-Parlamentets grønne gruppe.

NEDTUR I THUNBERGS HJEMLAND
Det er ikke alle steder, de grønne partier har fremdrift. Op til det svenske riksdagsvalg i 2018 ankom to politikere fra De Grønne i Tyskland til Sverige for at observere og lære af deres søsterparti, Miljøpartiet, der har siddet i regering siden 2014. Hvad de to udsendinge så, var et parti dunstende af nederlagets sure perspiration.

»I dag humper Miljøpartiet rundt med fire procent i den demoskopiske dødszone,« hed det i den rapport, de sendte hjem. »I den tidligere højborg Stockholm måles der til tider en tilslutning, der sågar ligger under landsgennemsnittet.« Siden har Miljøpartiet siddet yderligere tre år i regering med Socialdemokraterne, og i meningsmålingerne hiver partiet stadig efter vejret omkring spærregrensen på fire procent. Talrige svenske kommentatorer har måbet: Hvordan kunne et grønt parti i Greta Thunbergs hjemland sætte så meget over styr? Midt i klimakampen, hvor brede vælgergrupper byder sig til? De fleste analytikere er enige: Årsagen er, at Miljøpartiets nuværende ledelse hellere vil beskæftige sig med en masse andre spørgsmål og dermed afgiver monopollet på den grønne dagsorden. Samtidig har partiet gennem de seneste ti år lagt sig på yderfløjen i værdipolitikken: i flygtningepolitik, identitetspolitik, kønspolitik, retspolitik. En kantet forhandlingspartner, som har opgivet den åbne midterposition. Da partiet i januar i år skulle vælge ny forkvinde, protesterede fremtrædende partifolk fra hele landet over den nuværende linje. I Göteborgs-Posten fremhævede 12 miljøpartister, at partiets eksistensberettigelse er den grønne dagsorden. »Derfor burde Miljøpartiet koncentrere sig om det guldæg, som partiet ud fra et vælgerperspektiv sidder på – miljøspørgsmål.« Naturligvis kan det slide at sidde i regering, men ikke nødvendigvis katastrofalt. I Finland sidder Det Grønne Forbund i sin anden regering i træk, først under borgerlig, siden socialdemokratisk ledelse – og partiet fik ved seneste parlamentsvalg 11,5 procent af stemmerne. Da de grønne partier etablerede sig i Norden i 1980'erne, kunne de i Sverige og Finland bide sig fast i kampen mod den hjemlige kernekraft – i Norge og Danmark savnedes dette konkrete fundament, og miljøsagen blev hurtigt absorberet af de gamle magtpartier. Men de finske grønne har fastholdt den smidige holdning på midten, hvorimod de svenske kolleger for nylig har bevæget sig endnu længere til venstre. »Som parti har vi brug for en omstart, hvor lighed er en prioriteret målsætning,« forklarede partileder Märta Stenevi i maj til Expressen efter en stribe markante social- og skattepolitiske udspil. Med disse udspil låser partiet sig fast på en venstrefløj, hvor de alligevel næppe kan true Vänsterpartiet.

LÆR AF TYSKERNE!

De grønnes vej til for alvor at blive en europæisk magtfaktor er altså fortsat kroget og fyldt med forhindringer. Og det er endnu for tidligt at tale om en samlet paneuropæisk grøn bevægelse, mener Rafael Loss, tysk analytiker ved tænketanken European Council on Foreign Relations. »De grønne partier er meget forskellige fra land til land, ikke bare programmatisk, men også hvad angår partiorganisation. De franske grønne, Europe Écologie Les Verts, er mere en bevægelse end et parti, og de har ikke været gode til at udarbejde solide, gennearbejdede politiske forslag, som medlemmerne kan stå sammen om. De står også langt til venstre og har ikke et program, der appellerer bredt. Så de spiller ikke nogen rolle i landspolitik, selvom grønne kandidater i nogle byer havde et godt lokalvalg sidste år.« Skal den europæiske grønne bevægelse udvikle sig fra tumleplads for humanistiske storbyliberale til et folkeparti, må man tage ved lære af de tyske Grønnes udvikling, mener Loss. »De tyske Grønne har investeret kraftigt i at bygge en professionel partiorganisation. De har stået for god regeringsførelse de steder, hvor de har haft politisk magt. De har rakt hånden ud til industri, business og landbrug. De har turdet tage diskussionen om, hvad det vil sige at være tysker, hvor de tidligere helt afviste relevansen af national identitet.« »Så, ja,« konkluderer Loss, »de tyske Grønnes vej synes også at være vejen til sejr for andre grønne partier.«